

Landskap: SkåneUpptecknat av: Curt WallinHärad: JärrestadAdress: Vallby, HammenhögSocken: Ö. Tommarp.Berättat av: f. kyrkovaktm. Nilsen Mainsson, Ö. Tommarp.Uppteckningsår: 1939Född år 1861 i Vranarp, Ö. Tommarp.

Klockringning m. m. s. 1-3, 5-9, 14-25.
Kost fr. klockornas som botemedel. s. 4.
Begravning kallas "vid ligs tillfälle." s. 10.
Ringare i Ö. Tommarp. s. 11-12.
Ringarens lön. s. 13.
Dödsarsch v. ringning. s. 24-25.
Stora klockan brödes till Bornholm. s. 26.

ACC. N.R. M. 13268 : /.

Landskap: Skåne Upptecknat av: Curt Wallin
Härad: Järrestad Adress: Vallby, Hammenhög
Socken: Ö. Tommarp Berättat av: f.kyrkovaktm.Mårten Månsson, Ö.Tomarp
Uppteckningsår: 1939 Född år 1861 i Vranarp, Ö. Tomarp

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

En otrevlig gjätarringning.

En person hade dött, och berättaren skulle ringa gjätarringning. En släkting till den dode var på tillfälligt besök i förärvning-
en och erbjöd sig att hjälpa berättaren med ringningen. Erbjudandet antogs. De skulle singa var sin klocka. Den dode var en äldre person, och storklockan skulle först väckas i gång. Berättaren hade den på sin lott. När den började med sin mäktiga klang, fick medhjälparen ett anfall. Han led av fallandesjuka. Som väl var föll han inte omkull utan grep tag om en bjälke. Be-

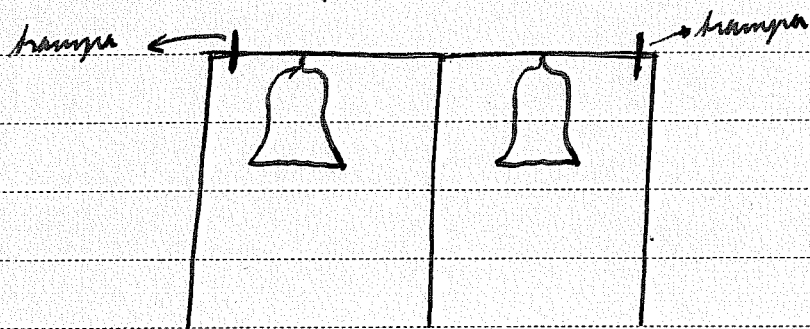
Skriv endast på denna sida!

ACC. N:R. M. 13268:2.

Landskap: Skåne Upptecknat av: Gurt Wallin
 Härad: Järrestad Adress: Vallby, Hammenhög
 Socken: Ö. Tommarp Berättat av: f. kyrkovaktm. Mårten Mårsson, Ö. Tomarp
 Uppteckningsår: 1939 Född år 1861 i Vranarp, Ö. Tomarp

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

rättaren fick då tränga båda klockorna in-
 sam. Samtidigt måste han hålla ett öga
 på den ystke. Trängarna rullar uppst på
 klockaxlarna, så att han måste springa upp

på hjärkarna från den ena klockan till
 den andra. Det var på vintern, så att
 han hade ^{hugga} träskor på fötterna och
 var varmt klädd. Det var en hemsk ring-

Skriv endast på denna sida!

ACC. N.R. M. 13268:3.

Landskap: Skåne Upptecknat av: Curt Wallin
Härad: Järrestad Adress: Vallby, Hammenhög
Socken: Ö. Tommarp Berättat av: f. kyrkovaktm. Mårten Månsson, Ö. Tomarp
Uppteckningsår: 1939 Född år 1861 i Vranarp, Ö. Tomarp

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

ving. När den var över rann vatten i strom-
mar, och jag var alldeles fri. Jag frågade
hon om han trodde, att han kunde
ta sig ner för trapporna själv eller jag
skulle springa efter hjälpen. Men när bara
klackarna klydnade, vricknade han till
igen och höj sig själv ned."

(Obs! Då den här omtalade "hjälpvingaren" ännu
lever, lovades, att detta äventyr inte får publiceras)

ACC. N:R. *M. 13268:4*

Landskap: *Skåne*

Upptecknat av: *Curt Wallin*

Härad: *Järrestad*

Adress: *Vallby, Hammenhög*

Socken: *Ö. Tommarp*

Berättat av: *f. kyrkovaktm. Mårten Månsson, Ö. Tomarp*

Uppteckningsår: *1939*

Född år *1861* i *Vranarp, Ö. Tomarp*

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Rost från klackarna som botemedel.

*För skrapade kvinnor rost från kläppen
och använde som botemedel mot sjukdom.*

Skriv endast på denna sida!

ACC. N:R. M 13268:5.

Landskap: Skåne

Upptecknat av: Curt Wallin

Härad: Järrestad

Adress: Vallby, Hammenhög

Socken: Ö. Tommarp

Berättat av: f.kyrkovaktm.Mårten Månsson, Ö.Tomarp

Uppteckningsår: 1939

Född år 1861 i Vranarp, Ö. Tomarp

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Klockorna ha trampats i mannaminne.

*Berättaren har aldrig hört talas om att
Tomarps klockor ringts med rep. De ha
trampats med trampon på klockavtarna
sedan gamla tider.*

Skriv endast på denna sida!

ACC. N.R. M. 13268 : 6.

Landskap: Skåne

Upptecknat av: Curt Wallin

Härad: Järrestad

Adress: Vallby, Hammenhög

Socken: Ö. Tommarp

Berättat av: f.kyrkovaktm. Mårten Månsson, Ö. Tomarp

Uppteckningsår: 1939

Född år 1861 i Vranarp, Ö. Tomarp.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Klockorna hängde i klockstapeln under tornbygget.

Under tornbygget, medan det nuvarande kyrktornet byggdes, hängde klockorna i en provisorisk klockstapel. Denna klockstapel stod vid Kristian Mårtenssons gravplats. Klockstapeln bestod av tre pelare av trä, på vilkas ändpunkter klockaxlarna vilade. Inget tak fanns på klockstapeln.

Medan klockorna hängde i denna klockstapel, var det meningen, att de skulle ringas med stake och rep. Men det gick inte. Vid den tiden hjälpte berättaren sin farbror,

Skriv endast på denna sida!

ACC. N:R. M. 13268 : 7.

Landskap: Skåne Upptecknat av: Curt Wallin
Härad: Järrestad Adress: Vallby, Hammenhög
Socken: Ö. Tommarp Berättat av: f.kyrkovaktm.Mårten Månsson, Ö.Tomarp
Uppteckningsår: 1939 Född år 1861 i Vranarp, Ö.Tomarp

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

ringaren Nils Henriksson att ringa. Men när de julaftonen 1888 skulle ringa helgmåtsringningen, hade det varit tå, och när de med repen satte klockorna i rörelse, böjde hela träställningen "riktigt" så mycket, att de inte vågade fortsätta. De togo i stället fast i klockornas knävar och ringde på det sättet. Sedan ringde de på detta sätt "fri hand" med knävarn, ända tills klockorna hängdes upp i det nya tornet.

Skriv endast på denna sida!

ACC. N:R. M. 13268 : 8.

Landskap: Skåne

Upptecknat av: Curt Wallin

Härad: Järrestad

Adress: Vallby, Hammenhög

Socken: Ö. Tommarp

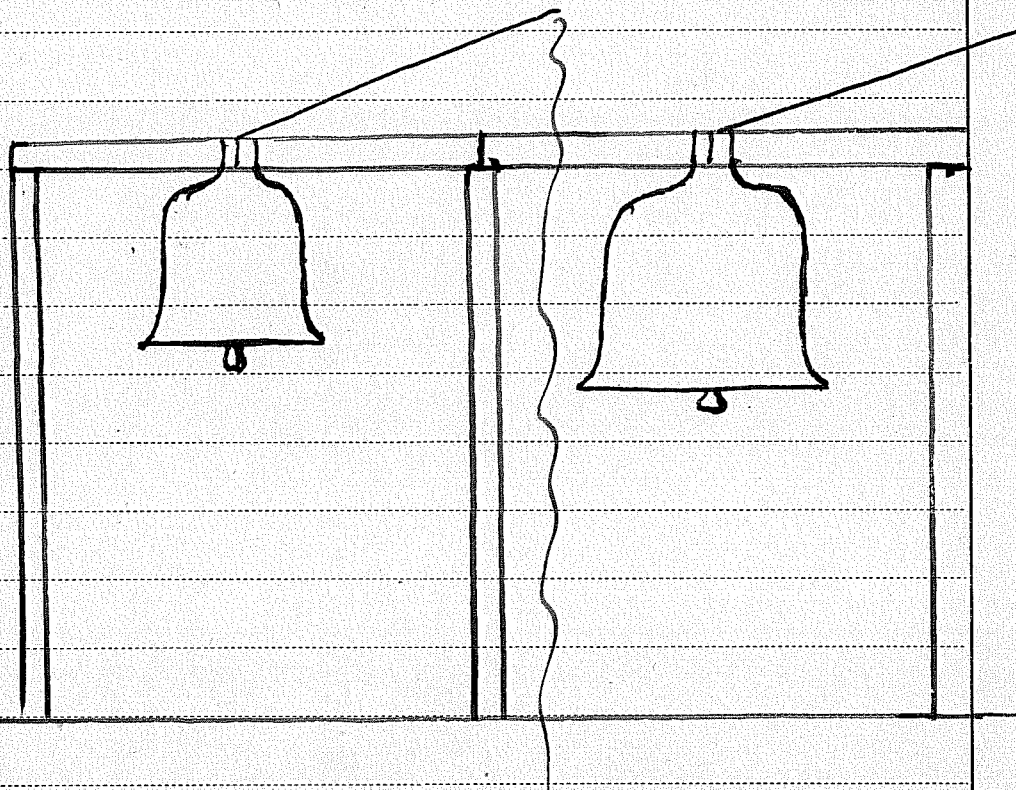
Berättat av: f.kyrkovaktm. Mårten Månsson, Ö. Tomarp

Uppteckningsår: 1939

Född år 1861 i Vranarp, Ö. Tomarp

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Skiss av den provisoriska klockstapeln 1888-89.

Skriv endast på denna sida!

ACC. N:R. M. 13268:9.

Landskap: Skåne Upptecknat av: Curt Wallin
Härad: Järrestad Adress: Vallby, Hammenhög
Socken: Ö. Tommarp Berättat av: f.kyrkovaktm. Mårten Månsson, Ö. Tomarp
Uppteckningsår: 1939 Född år 1861 i Vranarp, Ö. Tomarp.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Sorgeshuset stod för jätlavingen och begravning-
ringningen till år 1908.

För närde sorgeshuset stå för såväl jäta-
ringningen som begravningsringningen.
Ringaren hade ej med dessa ringningar att
göra. Ibland blev han dock ombedd att
ringa. Då sånde sorgeshuset en man att
hjälpa honom. När ringaren på detta sätt
hjälpte till, blev han hjinden på gillet.

ACC. N:R. *M. 13268 : 10.*

Landskap: *Skåne* Upptecknat av: *Curt Wallin*

Härad: *Järrestad* Adress: *Vallby, Hammenhög*

Socken: *Ö. Tommarp* Berättat av: *f.kyrkovaktm. Mårten Månsson, Ö. Tomarp*

Uppteckningsår: *1939* Född år *1861* i *Vranarp, Ö. Tomarp*

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

"Vid ligs tillfälle."

Begravning kallas för "vid ligs tillfälle."

Skriv endast på denna sida!

ACC. N:R. M. 13268 : //

Landskap: Skåne Upptecknat av: Curt Wallin
Härad: Järrestad Adress: Vallby, Hammenhög
Socken: Ö. Tommarp Berättat av: f.kyrkovaktm.Mårten Månsson, Ö.Tomarp
Uppteckningsår: 1939 Född år 1861 i Vranarp, Ö. Tomarp.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Ringare och biträdande ringare i Ö. Tommarp.

*Henrik Hakansson var ringare till år 1846.
Han hade då varit ringare i 25 år. Han var
dessutom byskräddare. Han bodde i ett nu
rivet hus på den s. k. "hospitalsjorden" i
Tommarp nr. 40.*

Dennes son

*Nils Henriksson efterträdde sin far som
ringare. Han tjänstgjorde från 1846 till slutet
av år 1896, alltså i 50 år. När han bodde
i det först omtalade huset i "hospitals-
jorden" som biträdande ringare tjänstgjör-*

Skriv endast på denna sida!

ACC. N:R. M. 13268 : 12.

Landskap: Skåne Upptecknat av: Curt Wallin
Härad: Järrestad Adress: Vallby, Hammenhög
Socken: Ö. Tommarp Berättat av: f.kyrkovaktm.Mårten Månsson, Ö.Tomarp
Uppteckningsår: 1939 Född år 1861 i Vranarp, Ö.Tomarp

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

de berättaren, Mårten Månsson.

De stod nyssan vakant i 15 månader.
Därefter blev berättaren, Nils Henrikssons
brorson

Mårten Månsson ordinarie ringare. Han
hjäntgjorde från 1/1, 1898 till 31/12 1937, alltså i
40 år. Som hjätpringare hjälpte han söner.

När han avgick, var det meningen, att sonen
skulle övertaga nyssan, för att den
som biträddes skulle stanna inom släkten.
Sysslan ansågs dock för dröijgt betald. Sonen
hade juft då fått ett mer artonat arbete.

I stället valdes

Henry Møller till ord. ringare. Han tillträdde 1/1 1938.

Skriv endast på denna sida!

ACC. N:R.

M. 13268 :/3.

Landskap: Skåne Upptecknat av: Curt Wallin
Härad: Järrestad Adress: Vallby, Hammenhög
Socken: Ö. Tommarp Berättat av: f.kyrkovaktm. Mårten Månsson, Ö. Tomarp
Uppteckningsår: 1939 Född år 1861 i Vranarp, Ö. Tomarp.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Ringarens lön fördom.

Berättaren fastber, Nils Hemriksson, hade i
ärlig ringarlön 25 kr. De ringningar han
för denna lön skulle utföra, voro helgmåls-
ringningen och ringningarna till högmässa.

Berättaren själv hade för samma arbete
till en lön 39 kr. i ärlig lön. Lönen
ändrades 1908, då själslösen och begravn.
ringningen samt gravöppning kom på
ringarens lott.

ACC. N:R.

M. 13268:14

Landskap: Skåne

Upptecknat av: Curt Wallin

Härad: Järrestad

Adress: Vallby, Hammenhög

Socken: Ö. Tommarp

Berättat av: f.kyrkovaktm. Mårten Månsson, Ö. Tomarp

Uppteckningsår: 1939

Född år 1861 i Vranarp, Ö. Tomarp.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Ringningen nyårsnatten 1900.

Berättaren var med om att ringa in
det nya seklet nyårsnatten 1900. Man ringde
med båda klokkorna. Man började ringa
kl. 12 och höll på till $\frac{1}{2}$ 1.

Skriv endast på denna sida!

ACC. N.R.

M. 13268 : 15.

Landskap: Skåne

Upptecknat av: Curt Wallin

Härad: Järrestad

Adress: Vallby, Hammenhög

Socken: Ö. Tommarp

Berättat av: f.kyrkovaktm. Mårten Månsson, Ö. Tomarp

Uppteckningsår: 1939

Född år 1861 i Vranarp, Ö. Tomarp.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Mobiliseringsringningen 1914.

Berättaren ombesörjde mobiliseringsringningen år 1914 i Tommarp. Den skedde på en söndag. Han hade en man till hjälp. Man ringde i tre kinnor. Först ringde man 10 minuter med båda klockorna. Då stannades de, och så snart ljudet dött bort, klämtade man i 10 minuter med båda klockorna. Omedelbart därefter ringde man i 10 minuter, varefter det klämtades i 10 minuter osv. Så höll man på oavbrutet i tre kinnor. Berättaren

Skriv endast på denna sida!

ACC. N:R. M 13268 : 16.

Landskap: Skåne

Upptecknat av: Curt Wallin

Härad: Järrestad

Adress: Vallby, Hammenhög

Socken: Ö. Tommarp

Berättat av: f.kyrkovaktm.Mårten Månsson, Ö.Tomarp

Uppteckningsår: 1939

Född år 1861 i Vranarp, Ö. Tomarp

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

berättade: "Men så voro vi också medtagna
efter den ringningen. I bladsax skickade
sockenmannarna hjälp till ringaren till
denne ringning. Men det gjorde de inte
här."

Skriv endast på denna sida!

ACC. N:R. M. 13268 : 17.

Landskap: Skåne

Upptecknat av: Curt Wallin

Härad: Järrestad

Adress: Vallby, Hammenhög

Socken: Ö. Tommarp

Berättat av: f.kyrkovaktm. Mårten Månsson, Ö. Tomarp

Uppteckningsår: 1939

Född år 1861 i Vranarp, Ö. Tomarp.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Bekydelsen av kläntringens 9 slag.

*Efter fulgmätsringningen kläntras det
9 slag. Dessa slag lyfts på Frälsarens rida ord
på korsat:*

*"Fader - i - dina - händer - be -
faller - jag - min - ande."*

*Kommit de
för i följd
d. 3 x 3?*

*Yfr. Mollers
berättelse!*

Skriv endast på denna sida!

ACC. N.R. M. 13268:18.

Landskap: Skåne

Upptecknat av: Curt Wallin

Härad: Järrestad

Adress: Vallby, Hammenhög

Socken: Ö. Tommarp

Berättat av: f.kyrkovaktm. Mårten Månsson, Ö. Tomarp

Uppteckningsår: 1939

Född år 1861 i Vranarp, Ö. Tomarp

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Spädbarnsringningens längd fördom.

I berättarens farbrors tid (ringaren Nils Henriksson) ringdes det en halv timme för äldre, 25 minuter för yngre och 15 minuter för månadsgamla barn. Denna praxis förhöjdes också under berättarens första tid. Sedan blev det ändrat till 20-25 minuter för äldre och 15 minuter för icke konfirmerade.

Skriv endast på denna sida!

M. 13268 : 19.

ACC. N:R.

Landskap: Skåne Upptecknat av: Curt Wallin
 Härad: Järrestad Adress: Vallby, Hammenhög
 Socken: Ö. Tommarp Berättat av: f. kyrkovaktm. Mårten Månsson, Ö. Tomarp
 Uppteckningsår: 1939 Född år 1861 i Vranarp, Ö. Tommarp

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Kyrkovårdarna skodo för för helgmätsring-
ningen till jul, påsk och pingst.

I berättarens farbrors tid (ringaren Nils
Hansriksson) var det kyrkovårdarnas skyldig-
het att stå för helgmätsringningen julaften,
påskdagen och pingstaften. Vanligen skickade
de sina drängar eller husmän att overbe-
soja ringningen.

Skriv endast på denna sida!

ACC. N:R.

M. 13268:20.

Landskap: Skåne

Upptecknat av: Curt Wallin

Härad: Järrestad

Adress: Vallby, Hammenhög

Socken: Ö. Tommarp

Berättat av: f.kyrkovaktm. Mårten Månsson, Ö. Tommarp

Uppteckningsår: 1939

Född år 1861 i Vranarp, Ö. Tommarp

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Kyrkofolket eller konfirmanderna hjälpte för till
med sammanslagningen.

I berättarens farbrors (ringaren Nils Henriksson)
någa tid hjälpte berättaren till med ring-
ningen. Men under Nils Henrikssons friska
tid som ringare brukade han "fäktas" någon
av kyrkofolket eller någon av konfirman-
derna att hjälpa till med sammanslag-
ningen till högmässan.

Skriv endast på denna sida!

ACC. N:R. M. 13268:21.

Landskap: Skåne Upptecknat av: Curt Wallin
Härad: Järrestad Adress: Vallby, Hammenhög
Socken: Ö. Tommarp Berättat av: f.kyrkovaktm.Mårten Månsson, Ö. Tomarp
Uppteckningsår: 1939 Född år 1861 i Vranarp, ÖTommarp

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Mariaklockan och Mariaringningen.

*Hulgnätsringningen i volnedgången kallas
Mariaringningen och lilla klockan, varmed
den vanliga lördagshvällar ringes, kallas
Mari-klockan.*

ACC. N.R. M. 13268:22.

Landskap: Skåne Upptecknat av: Curt Wallin
Härad: Järrestad Adress: Vallby, Hammenhög
Socken: Ö. Tommarp Berättat av: f. Kyrkovaktm. Mårten Månsson, Ö. Tomarp
Uppteckningsår: 1939 Född år 1861 i Vranarp, Ö. Tomarp

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Hulgmåtsringningen och folketivet.

Vår hulgmåtsringningen började, kring man-
nen för av huvudbonaden, och kvinnome-
neg. Man sade samtidigt: "I fem namn."

Ingen fick arbeta efter hulgmåtsringning-
en. Var man så mitt i en färd, när hul-
gmåtsringningen började, fick man inte
plöja färdan till slut, utan arbetet avbröts.

Ingenting sådant iakttagas nu.

ACC. N:R. *M 13268:23.*

Landskap: *Skåne*

Upptecknat av: *Curt Wallin*

Härad: *Järrestad*

Adress: *Vallby, Hammenhög*

Socken: *Ö. Tommarp*

Berättat av: *f.kyrkovaktm. Mårten Månsson, Ö. Tomarp*

Uppteckningsår: *1939*

Född år *1861* i *Vråarp, Ö Tomarp*

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Lilla klockan sprack 1804 och 1900.

*Både 1804 och 1900 sprack lilla klockan
vid begravningsringning. Båda gångerna
blev klockan omgjuten.*

Skriv endast på denna sida!

ACC. N:R. M. 13268:24

Landskap: Skåne Upptecknat av: Curt Wallin
Härad: Järrestad Adress: Vallby, Hammenhög
Socken: Ö. Tommarp Berättat av: f.kyrkovaktm. Mårten Månsson, Ö. Tomarp
Uppteckningsår: 1939 Född år 1861 i Vranarp, Ö. Tomarp

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Varsel om dödsfall.

Om kloakerna gå högt, bli det snart bit igen.
Kloakerna ha då "ett rent sorgeligt ljud". De
"springa inte från varandra". "De jinger
liksom sorgeligt."

"Det stämmer. Jag har ofta gett akt på det.
Många vill bestrida det som säges. Men den
som vill följa med och se efter, skall se, att
det stämmer riktigt."

Vad vilken
ringar. som
bjud?
eller gjda-
ringar?

24

Skriv endast på denna sida!

ACC. N:R. M. 13268:25.

Landskap: Skåne

Upptecknat av: Curt Vallin

Härad: Järrestad

Adress: Vallby, Hammenhög

Socken: Ö. Tommarp

Berättat av: f.kyrkovaktm. Mårten Månsson, Ö. Tommarp

Uppteckningsår: 1939

Född år 1861 i Vranarp, Ö. Tomarp

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

*Hjälaringsning en måndag varslar om
dödsfall.*

*Om det ringes hjälaringsning en måndag,
prövas det, att det bli lik igen innan
veckans slut. "Jag har sett efter, men det
är inte alltid det stämmer."*

Skriv endast på denna sida!

ACC. N:R. M. 13268:26.

Landskap: Skåne Upptecknat av: Curt Wallin
Härad: Järrestad Adress: Vallby, Hammenhög
Socken: Ö. Tommarp Berättat av: F. Kyrkovaktm. Mårten Månsson
Uppteckningsår: 1939 Född år 1861 i Vranarp, Östra Tomarp

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Bornholmsborna hörde klockan och ville
hä' den.

Stora klockan är bovad uppe i och i gjuten
med bly. Jag vet inte, när det skedde. Den
hörides ändå till Bornholm. Då ville folket
där hä' den. Då fick den inte vä' i fud utan
de kom o' ville hä' den. Därför gik man
bly i den, för att den inte skulle höras
ända dit.

26

Skriv endast på denna sida!